

BAKKALCHO

3^{ki} Diri Kiirro 49 Birra/Tikimt 15, 2016 M.D

Hamuse

Waaga 10.00 birra

“Gobba jawachishshannota, kaajjishshannotanna latishshaho kaima ikkitannota gutu hedo gatamara hasiissanno”

- Xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (Dr)

Qiddist Gezaheny

Addis Ababa:- Gobba jawachishshannota, kaajjishshannota, latishshaho kaima ikkitannotanna dhuka ajjinorira kaa'lo ikkitannota gutu hedo hala'ladunni gatamara hasiissannota xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (Dr) xawisi.

Xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (dr) jireenyu paarte massagaano qajeelshi aana “Jawiidita gutu hedo” yaanno uminni tenne lamala giddo assino hasaawinni; gobba jawaachishshannota, kaajjishshannota, latishshaho kakkayissannotanna dhukiweelloota kaa'late ikkitanno dhagge gatamara hasiissanno

Qoola... 7

ሲዳሞ ባንክ
Sidama Bank
Together we can!

Sidaamu Baanke G.M yanna iilitino tekinolojete deerrinni Koor Baankinge tekinoloje loosu aana hosiisatenni owaatamaano woyyaabbino hayyonni owaatate qixxaabbino. Ikkinohura, ki'ne maa agadhitimaniya! Qooxeessi' nera afantanno Sidaamu Baanke sinnara hadhine Sidaamu Baanke Gutamme!! Baankenke uytanno addi suuqote shallago;

- Furra Meentuu Addi Suuqo
- Wollamma Wedelluu Addi Suuqo
- Osoo, Qaqqayiluu Addi Suuqo

Teessonke

+251 11 46 29609
+251 9441 19303

Postuu Saaxine Kiirro-565
E-meele-Info@sidamabanksc.com
Feesi-Buulee® www.Sidamabanksc.com
Bilchattate Doorshi Sidaamu Baanke G.M

SIDAAMU BAANKE Mitteenni Dandiineemmo!!
Sidama Bank S.C.

“Olanto gobbanke ayirrinnyu goofimarchu godaati”

- Fild Maarshaal Birhaanu Jula Olu wolquwa xaphoomu Itaamazhoor Shuume

Qiddist Gezaheny

Addis Ababa:- Gargarooshshu olanto gobbanke ayirrinnyu goofimarchu goda ikkasenni gobba agarate gadacho garunni fultanno yino olu wolquwa xaphoomu Itaamazhoor Shuume Fild Marshal Birhaanu Jula.

Birra 15 techo ayirrinnsanni hee'noonniha 116ki gargarooshshu olanto barra lainohunni qixxeessinoonni qixxaawo aana gobbate gargarooshshu olanto Miidiyu ogeeyyerranna dagoomittete miidiyi baqqeessaanora ayirrinnyu miilla assitino.

Tenne yannara dargaho afaminohu

Qoola... 7

“Gargarooshshu olanto albi annuwanni ragidhino bareendenni gobbate ayirrinnyu agartanni keeshshitino”

-Kalaa Desta Ledamo
Sidaamu qoqqowi pirezidaante

Gaazexu Odeessaanchinni

Addis Ababa:- Gargarooshshu olanto yanna yannantenni kakkalantanni gobba hegersitinoti naaxxissanno dhagge ilamate tareessa hasiissannota Sidaamu qoqqowi pirezidaantichi Desta Ledamo xawisi. Gobbate gargarooshshu olanto Wodiidi Hajajo 116ki Olantote barra sa'u Maakisanyote barra Hawaasi quchumira babbaxxitino qixxaawubbanni ayirrisino. Ayyaanu amuraati aana leellinohu Sidaamu qoqqowi pirezidaantichi kalaa Desta Ledamo coyi'rino garinni; gargarooshshu olanto babbaxxitino yannara gobbate aana xaaddino jifubbanni lubbonsa

Qoola... 7

“Tuqu xaadooshshuwa baaru furcho hajo aana Itophiyu dagara huwanyoote kalaqatenna dagooma baqqi assatenni qeechansa fula hasiissannonsa”

- Odeessaanchu Yisihaaq Fiqru
Sidaamu Televizhiine odeessaancho

Qoola 5

“Buqqeete xe'ne ikkinnina bisu xe'ne hiikkonne loosono loosatenni digufissanno”

-Kalaa Amaan Huseen

Qoola 8

Bakkalcho

Odoo

Haweela Tuulate

Umi Dirimi Hosipiitaale

Amuwunna Marqu

Qaaquulli Aana illachishe

loossanni noota xawinsi

Abrahaam Saamuel

Addis Ababa:- Hawaasi Quchumi gashshooti Haweela Tuulate Sinu Quchumi Umi Dirimi Hospitaale amuwunna marqu qaaquulli rewo ajishate jawa illacha tuge loonsanni noota xawinsi.

Hospitaalennihu Qaru Loosu Harisaanchi Kalaa Sisay Bisharu Itophiyu Pireesete Uurrinshara xawisinonte gede, Hospitaale uynanni owaante kirotenni haammata ikkitanna, tenne giddo mitte amuwunna marqu qaaquulli rewo ajishate uynanni owaanteeti. Amuwunna marqu qaaquulli reyo ajishate gobbate deerrinni jawa illacha tunge loonsanniha ikkana; Tuulate Hospitaaleno tenne owaante aana illachiishshe loossanni noota xawisino.

Hospitaale xaphoomunni 1 miliyoone ali dagarano owaante uytanni noota buuxisinohu Qaru Loosu Harisaanchi; Tuulate qooxeessi dagoomira calla ikkikkinni olluu woraddaranna muli Oromiyu qoqqowi dagoomirano lifixa owaante uytanni afantannota huwachishino.

Kalaa Sisay, Hospitaale uytanno owaante umi dirimi deeri Hoosipitaale gede ikkikkinni xaphoomu Hospitaale gede jajjabba owaanteno uytanni noota qummeesse, umi dirimi Hospitaallara uynannikkiha lame kiilo woro ikkite ilantino marqu qaaquulli (immediate kangaroo care) yinannita owaanteno tenne fayyimmate uurrinshara uynannita coyi' rino.

Sooressu xawishshi garinni, Mootimma amuwunna qaaquullu fayyimma woyyeessatenna reyo ajishate aana uytino illachi jawaho; konninni eela dirrine dagoomaho huwano kalanqanni daafira tenne Hospitaalera dagge owante afidhanno amuwunna marqu qaaquulli rewo jawu garinni ajisha dandiinoonnita egensiisino.

Kalaa Sisay yiinonte gede, "Hospitaale uytannoti owaante yanna yannatenni isilanchimmase woyyaabbanni dagginohu qaru korkaati Hawaasi Riferaale Hospitaale ledora gamba yine halamme loonsanni hee'noonnihuraati.

Hospitaale gobba tayisse sa'anno qara doogo aana afantanno daafira, haammata dano iillitinnu dagoomirano wiinamu owaante uytannotano Kalaa Sisay qummeessino.

Qoola... 7

"Farcote handaari ammanamooshshe bowirsate tantanote soorro assinanni"

- Dokter Gedeyon Ximooteewos

Farcote Ministircha

Qiddist Gezaheny

Addis Ababa:- Farcote handaari ammanamooshshe bowirsate tantanote soorro assinannita farcote ministirchi dokter Gedeyoon Ximooteewosihu xawisi.

Farcote handaari ammanamooshshenna adhamooshshe bowirsate soorrote loossa illacha tunge gumullanni gede dagate riqiwamaano amaale mine seerunna farcote hajubba uurrinshu komite huwachishshino.

Uurrinshu komite, Farcote ministerenna woshshamaano uurrinshuwa bocu boci jeefishsha, rekkote farco poolisete qixxaawo noo deerra hattono farcote handaarinni qaru soorrote loosi noo harinsho keentino.

Uurrinshu komite rippoorte shiqishinohu ministirchu dokter Gedeyoon Ximooteewosihu coyi'ranni; farcote handaari ammanamooshshe bowirsate soorrote loossa gumulantannota huwachishshino.

Ikkeennano baajeetete anje, mannu wolqa lolanke, loosu xiiwonna qoqqowubba gumulote fooliishshora reekkama hoogansa, mite mite qooxeessubbara kalaqantannoti ga'labbote qarrubba xiiwo ikkitara dandiitannota xawisino.

Farcote handaarinni tantanote soorro assinanni yinohu ministirchu; dagoomunni ka'anno koffeeenya, woxaratonna uynanni owaantenni hagiidha hoogate qarrubba ittisate illacha tunganni yino.

Handaaru ammanamooshshenna adhamooshshe lossate loonsanni loosi dagooma illachishinnoha ikkannotanna budillaancho harinsho yannaasincho farcote amanyooti ledo qineessatenni Itophiyaho dagooma kaima assitino farco kalaqate aana illachinshannita qummeessino.

Soorrote loosi farcote handaari ogeeyyenna massagaano ikkadimmatenna akatoomu ledo amadaminohunni noo foonqe filate aana illachishshannota qummi assino. Gumuloteno seeru hanqafu qixxeessinannitano coyi' rino.

Rekkote farco poolisete hanqafu harinsho umi fooliishsho jeefantanni afantannota qummi assino.

Seejjote mine seejjamaanote ledo amadaminohunni baajeetete anje korkaatinni ka'anni keeshshino koffeeenya tirate balaxo uyine dawaro qolloonnita coyi' rino.

Xaginaatu owaante aate harinsho ledo amadaminohunni gumulantino jaddo lainohunni buuxote kisse taashshatenni loosu giddora e'nanni yino.

Tajete amadooshshi amanyooti yannaasincho assate qinaawinoha mashalaqqete xaadooshshe horonsi'nanni gara gumullanni. Rosichunninna ogimmate ikkadda ogeeyye loosohonna heeshshote akata woyyeessatenni uurrinshate giddo keeshshitanno gede loonsanniha ikkanno yino.

Gashshootu farco amanyooti yannaasincho assanna lifixa assa, handaaru ammanamooshshe

lossate looso illacha tunge gumullannita xawisino. soorrote harinsho gummaame assate uurrinshate gatamarshinna haaroonsote handaari tantanotenni massagantanni afantannota coyi' rino.

Uurrinshu komite gambisaancho Itsegennet Mengistuti ise widoonni, soorrote loossara baxxino illacha uyine gumullanni hee'noonnita kulte; amaalete mini harunso loosi biso ikkinota xawissino.

Soorrote harinshonni rekkote fooliishshora e'inokki qoqqowubba e'anno gede harunsonna xiiwo assinannita xawisse; farcote handaarinni gumulantanno xaphoomu soorrote loossanna harinshote gumulora irko assinanni yitinnu.

Seeru loosi mixo amaalete minira shiqqanno woyte hasiisanno akata wonshine shiqa hasiissannota xawisatenni; ogeeyyetenni mannu wolqa lolanke hajo mala kalaqa hasiissannota huwachishshino.

Seejjamaanote shiqisho aana koffeeenya kayinsanni keeshshinonni baajeete taashshate hajo aana woyyaambe assine dawaro uynoonnita uurrinshu komite danchummatenni kayissino.

"Olantonke giirate giddoonni sa'anni umonsa ikkadda assitannorena kaajjite fultanno wolqaati"

- Jeneraal Geetaachew Guddina

Ga/Ol/Gi/Mashalaqqe Qara Biddishshu Sooreessa

Abbebech Maatewoos

Addis Ababa:- Gobbate gargaroooshshu olantonke giirate giddoonni sa'anni umonsa ikkadda assitannorena kaajjite fultanno wolqaati yaanni Jeneraal Geetaachew Guddina xawisi. 116ki olantote barra lainohunni paanaalete hasaawa harinsoonni.

Paanaalete aana hasaawa assinohu Gobbate Gargaroooshshe Olanto Giddo Mashalaqqete Qara Biddishshu sooreessi Jeneraal Geetaachew Guddina; kalaqantanno shiimmaaddanna manaadda qarrubbanni olanto laaffinota labbannonsari no. Ikkollana, gargaroooshshu olantonke giirate giddoonni sa'anni, umonsa ikkadda assitannorena kaajjite fultanno wolqaati yiino. Olanto luphiimu deerrinni jawaattanni hadhanni nootano xawisino.

Kirotenni, isilanchimmatenninna ikkadimmatenni hala'ladda sharro gumultinori nootano buuxise; gargaroooshshu olanto

soorrote ledo umonsa haaroonsitanni jiffa sharrantanni guma borreessiissanni noota huwachishshino.

Jeneraalchu; olanto waaga baattanni gobba sufisiisate hajo aana loossanniiti noohu yiino. Ikkollana, gobbate shetto ikkitino wolquwa olantote aana babbaxxitino doogonni gaaddannota; su'mase bushiishatenni babbaxxitino dagoomu kifilla gara ikkitinokki doogonni hemebeelsitannotanna kaphu mashalaqqe tuqisatenni dhukase laafisate wo'naalsha assitannota xawisino.

Giddoydinninna gobbaydinno xaaddanno ga'labbotenna hobbaatu qarrubba dandiite uurratenninna ajishatenni gobboomu hobbaate ammansiisannoha assatenni Itophiya sufisate yawo amade loossanni noota coyi' rino. Konninnino luphiima kakkalo baattanni afantannota buuxisino. Tini jawaante qaagama nooseno yiino.

Olanto ikkate giddo noo daafuri hala'ladoho yiinohu Jeneraalichu; olanto yannate bisunna lubbote kakkalooshshe baattanni gobba hegersate yawo garunni fultanni noota egensiisino. "Xa xaaddino jiffano ikkadimmatenni fultanni noo olanto ikkasenna qasiisotenni sa'ne Afriku deerrinni togoo olanto afira ayirritannote" yiino.

Gaamote hedo cu'midhe olantote ledo sharrantannori heedhurono olanto kakkalooshshe baattanni noohu gobba sufisate ikkinota coyi' rino. Dagoomu tenne garunni

Qoola... 7

Wosincho

“Tuqu xaadooshshuwa baaru furcho hajo aana Itophiyu dagara huwanyoote kalaqatenna dagooma baqqi assatenni qeechansa fula hasiissannonsa”

- Odeessaanchu Yisihaaq Fiqru

Sidaamu Televizhiine odeessaancho

Qiddist Gezaheny

Sa’u muli barrubba giddo Xaphoomu ministirchi dokter Abiy Ahimedihu dagate riqiwamaano amaale mini miilla ledo assino hasaawinni; “Kinsannikkita” yinanni Baaru furcho hajo aana xawishsha uyinoti qaangannite. Tenne hajo aana Sidaamu Televizhiine odeessaanchi Yisihaaq Fiqru ledo keeshsho assinoommo.

Odeessaanchu Yisihaaq Fiqru ilame lophinohu Sidaamu qoqqowi Bilaatte Gaangaawiworadiraati. Dirisifidalakiirate iilli woyteno 1- 6 kifile geeshsha Fullasa qullaawu Yooseefi umi dirimi rosi mine, 7-12 kifile geeshsha Hawaasa Taaboori umi, layinkinna qixxaawote rosi mine rosino. Umi digiresi Dillu Yuniversitenni qansichimmatenna amanyootu rosu golinni (Civics and Ethical Education) adhino; layinki digiresi Hawaasi Yuniversitenni kalqoomu xaadooshshinna dipiloomaasetenni (International Relation and Diplomacy) loosinoha ikkana maassote xiinxallono “Abbay kofatto aana Dijitaale Dipiloomaase noose qeecha” yaannohunni loosino.

Odeessaanchu Yisihaaq;Faana Birodkasting Korporeete Shaashamannete sini Raadoonete finco mereershira sase diro odeessaanchimmatenni, sa’u Sette dirranni techo geeshsha Sidaamu Televizhiinera loosanni afamanno. Tenne lamala wosincho amadonkennino gobba baaru furcho hoogasenni ma hooggino? umiseti baaru furcho heedhusero maa horonsidhanno? yitannonna amadantino hedo aana odeessaanchu ledo assinoommo hasaawa aanino garinni niwaawete shiqinshoommo.

Bakkalcho:- Soojjaati Afriki qooxeessa xa noo kalqoomu poletiki garinni hiittoonni xawisatto?

Odeessaanchu Yisihaaq:-Itophiya Afriku buudi poletiki giddo beeddakkote yine adhinammora dandiineemmo. Korkaatuno Afriku buuda yinanni qooxeessi lame waay bissa noo qooxeessaati. Umihu Duumo Baara ikkana; layinkihu kayinni (Gulf of Aden) yinanni qooxeessaati. Duumu Baarina Baaru hulfami mereerimu soojjaati Afrikira, Awuropahonna Afrikaho noori daddalu furcho luphiima daddalu millimmo noowa ikkasinni, lophitino gobbuwa gattukkinni illacha tugganno qooxeessubba mereerinni kullannireeti. Konni kaiminni konne qooxeessa mite mite fullahaano “Qiidannokki qooxeessa” yite xawissanno. Togo yaa poletiku yaattonni wo’manka woyte kipho kalaqantannowa,keeru nookkiwa, gobbayidinna giddoyidi

bissa gaance kalaqqanno qooxeessa yine xawinsanni.

Konni daafira konne Afriku buudi qooxeessa la’anno daga illensa konni qooxeessinni dikayissanno. Lawishshah; Akisumayiti gashshootu yannanni kayisse noo mootimmuwa Duumo Baarana Nayili laga amadate hattono Eden Baaru hulfamanno qooxeessa amadate assitanno sharrooti la’neemmohu. Akisumayiti gashshootu yannara Itophiyu horonsidhannohu Aduulisi furchooti. Hakkunni gedensaanni noo akati lawishshah; Gibitsete daga faranjootu 1875 - 1976 geeshsha “Gura na Gundit” ola fantinonkehu umi korkaati baayi’ra Gibitse gatamarate Abbayi kaima ikkino qooxeessanna duumo Baara amadate ka’inohunna gedensu Metemmaho qeelante higgnoti ninke dhaggeeti yaa dandiineemmo.

Konni garinni la’niro kuni qooxeessi duucha woyte batinye lophitino gobbuwa illacha tugganno qooxeessaati. Xa tenne yannanni nafa Jibutira lamala ale ikkitanno gobbuwa Ruusiyanna Chayina lendanna olu base gatamadhiite afantanno. Olu base gatamadhitinohuno Afriku buuda yinanni qooxeessira olu base heedhuro shotunni Afrika lendanna mereerima Afrika angara eessi’ra dandiinanninannihuraati.

konne qooxeessa amadate hasidhanno gobbuwa qarunni hasidhannohu waay baseeti. Waayi base yinanniri kayinni jawiidihu Nayili lagaati. Dhagge badhe hinga la’nummoro Gibitsenna Sudaane ninke waa adhitanni heedhenni A.K.G 1929 hanaffe hakkonne waa Itophiyu horonsi’rannokki gede insa calla horonsidhanno gede wodho fushshite assitanni keeshshitino sharro la”a dandiineemmo.

Layinki hasattonsa Duumo Baaraati. Lamenta waayi base amadate assitanno sharro hundinni hanaffe techo geeshsha gumulo afidhukkinni heedhanno. Konni kaiminni Itophiyu furchiweelo ikkite keeshshasera badheenni togooti poletiku sharre noota kayisa dandiinanni.

Konni alba Itophiyu Asebe horonsidhannohu Itophiyu Eertira gashshe noo yannara amaddino gashshooti mereerinni Asabe Itophiyu furchootinkanni. Gedensu Eertiru baxxe fulihu gedensaanni halantino mootimmuwa uurrinsha A.K.G 1952 Itophiyu Federeeshiinenni galanno gede assitu korkaatta giddonni mittu Itophiyu Baaru furcho diafidhino.

Baaru furcho afidhanno gede Asebe horonsi’ra dandiitannno gede Itophiya gatisate noonke doorshi Eertira Itophiyu Federeeshiine giddora eessate sumuu yitino garinni 1981 -1987 geeshsha Asebe ninketa ikkite keeshshitino. Hakkunni gedensaanni

addi addi poletiku sharrenninna Eertiru aa hasiissannosi afansha aa hoogasinni Baaru furcho hoonge keeshshinoommo.

Coyinke aana, sa’u 30 dirrara tenne hajo kaysa didandiinanni; Itophiyu mayra furcho hooggu yitanno xa’mo kayisa ola kayisate gedenna keere giwate gede la’nanni daafiraati.

Bakkalcho:- Itophiyu Baaru furcho hoogganno gede assinoseri maati? Furcho hoogguhu mamootinni hanaffeti?

Odeessaanchu Yisihaaq:- Qarunni lamu korkaatinniiti gobba Baaru furcho hoogginohu; umihu kadote gashshooti yannara kalaqantino sumimmete so’ronninna layinkihunni 1987 M.D Eertiru Itophiyu anganni umose dandiite murante fulase Itophiyu wo’munni wo’ma Baaru furcho hoogganno gede assitinoseta dhaggete la”a dandiinanni.

Duumu Baari furcho Itophiyu horonsi’ra hanaffinohu Akisumayitete gashshooti yannanni hanaffeti. Roorenkanni 4^{ki} na 5^{ki} sanira kiristoosi ilama gedensaanni Itophiyu Duumo Baara sa”e Yemenete geeshsha Arawete gammoojjitte qarqarto amadate geeshsha iillitino. Hatte yannanni hanaffe horonsidhanni keeshshitinoha ikkirono; xaa gede gobbuwa uminsa suude amadde kalaqantinohu baxxinohunni Afriku gobbuwa kadote gashshooti gedensaanni ikkinota dhagge kultanno.

Kalqete gobbuwa kayinni Xaaliya, Jermanenna Ruusiyaa labbino gobbuwa xa noo suudenna mootimma kalaqi’ra hanaffinohu 18kinna 19ki saninni hanaffeti. Hakkunni gedensaanni rakke dagginohu Afrikanna Awuroopa kade gashshateeti. Afrikanna Awuroopa kade gashshate dagguhu gedensaanni Xaaliyu Duumu Baari qarqarto Eertiraho yinanni gobba kalaqantara albaanni Eertiru qarqartora gashshi’ra hanafino.

A.K.G 1896^{mi} Adiwaho Itophiyu xaaliya qeelihu gedensaanni Xaaliyu 1902,1908 na 1900 ni hatte yannara noo Itophiyu gashshooti Miniliki 2kihu ledo addi addi sumimme assitino. Sumimmeno Itophiyu Merewi laga sa”annokki gede, Xaaliyuno Merewi laga sa”e daannokki gede yitannote. Tenne sumimmenni sheemaate e’e malaatissu woyte Miniliki gashshooti so’rinohu mittu coyi no; isino hatte yannara Baaru furchono ledo sayisse uyitino gede hendanni. Sayisse uyitino yaa hatte yannara Xaaliyu addi addi horo afidho ikkinnina addi addi gobbayidinni daannohunna Itophiyu gobbara sokkanno uduunni techo gede hala’la hoogirono Asabeno ikko Zeyilu furcho horonsidhannota kullanni. Ikkollana hakko sheemaati diigaminotaati fullahaano

kultannohu. Sheemaatu diigaminohu kayinni mimmito kisa hoogate sheemaate einohu Xaaliyu Faranjootu 1935nni (1928 md) wirro daye Itophiya horrasinniiti. Konni korkaatinni Miniliki yannara e’ino sheemaatinsa dilooosanno.

Kayinnilla Itophiyu wo’munni wo’ma Baaru furcho hoogginohu 1987 M.dirooti. Xaaliya lendanna Afrika kadde gashshitinori roore Awuropu gobbuwa baalanti 1960 qarqartora agurte fultino. Agurte fultu woyte hatte yannara Afriku mittimma uurrinsha xaa woshshattonni (AU) sumuu yitinnohu alba kadote mootimmuwa kadde gashshitu woyte amaxxitino danni noo gedeenni hee’reennanni gobbuwa wolaphonsa biifisidhanno woyte galu garinni heedhenni sufanto yitannote. Galtino garinni sufanto yite 1960ni wodho fushshidhara albaanni Eertiru A.K.G 1952 ni Itophiyu Federeeshiinetti galino daafira Itophiyu Eertira mitteenni amadde umise suude amaxxite gobbate garinni galtanni keeshshitino.

Konni daafira hatte yannara Itophiyaho Baaru furcho heedhuserono 1960 Afriku mittimma gobbuwa albi garinni kadote galtona yitu woyte Somaaliya sasewa baddino, Jibuti alba Ferensayete hunda nooti umose dandiite fultino. Aliidinna celiiditi Sumaale alba Ingilizetenni galtinori addi addinni galleemmo yite techo geeshsha olantanni afantanno. Tanzaaniyanna Zanzibaari mitteenni noore lamewa baddino; korkaatuno Poorchugaalenna Beljeeme gashshitino daafiraati. Eertiru Itophiyuni baxxite umisenni galate hedo tenne yannara kalaqantinode.

1987 M.D Eertiru Itophiyuni baxxite umisenni Federeeshiine ikkate millimmo hanaffu woyte Itophiyu mootimma insara afansha aate albaanni balaxxe Baaru furcho daafira hasaawa noonsankanni. Tenne hajo aana kaajjishshe hasaawa dandiitanni heedhenni shotu garinni sayisse uyitinohunni Itophiyu co’ontanni Baaru

Wosincho

Qoola 5

furcho hoogginohu 1987 M.D hanaffeti.

Itophiyu Sa'u 30 durrara Baaru fucho hoogasenni lowo waaga baattanni keeshshiti. Qara korkaatubba Ikkittannoti Xaaliyu xagarrooti yine adha dandiinanni.

Bakkalcho:- Gobba Baaru furcho hooggu 1987 M.D hanaffe hooggino horo hiittoonni xawinsanni?

Odeessaanchu Yisihaaq:-Halantino Mootimma uurrinshanni 190 ale ikkitanno gobbuwara Afansha uyinooni. Tenne gobbuwa mereerinni 44 gobbuwa Baaru furcho diafidhinoreeti; tenne gobbuwa mereerinni luphiima dagate kiir amadde waayinni doyissante heedhenni Baaru furcho afidhinokkitti calicho gobba Itophiyaho. Roore anga Afriku gobbuwa Baaru furcho afi'rate yite mereeroho heedhenni shiima furcho amadde hadhe wuqiyaanoosete ledoo xaaddanno. Hakkaanni qolte uduunne eessidhanno; fushshitanno. Lawishshahoo Ripaablik Kongo la'nummoro mereeri gobba ikkita heedhenni Angoolu widoonni higge shiimicco doogo hasidhe Atlaantiki Wuqiyaanoose ledoo xaadde umise furcho afidhe horonsidhanno.

Itophiyukayinni Eertiru ledoo baxxasenni Asebi hoogguhu gedensaanni Jibuti ledoo sheemaate e'e 1985M.D hanaffe sa'u 30 durrara gobbayidinni uduunne eessidhannohu sokkannohu Jibuti furcho widoonniiti. Furcho afi'ratenna hoogate badooshshe la'nummoro lamu garinni la'a dandiineemmo.

Umihunni mitte gobba Baaru furcho hoogganno woyte poletiku gawajjo iillitannose. Poletiku gawajjo yinanniti mitte gobboomu fojooti. Gobboomu fojo yinanniti qolte, lawishshahoo; mitte gobba wole gobba ledoo uduunne eessatenna fushshate hajo ikkitara dandiitanno; olu uduunne lendanna Uminsa hobbaate agadhate yaate. Wolootu gobbuwa affara hasidhannokki hajubba heedhara dandiitanno. Lawishshahoo; Abbayi hajo hanafote iibbite noo yannara Gibitsenna Sudaane baxxinohunni Gibitse kalqoomu ba'rera sa'e "Abbayi kofa ane ayimma aana daate" yite hasaabbanoo yannara Itophiyu kayinni uduunne gobbayidinni eessitanni noonkanni.

Kayinnilla tini gobba furcho afidhinokkihura Jibuti widoonni eessitanno. Jibuti widoonni eessitanno woyte mitto mittonka uduunnicho qorqorsiisse eessitanno. Mayi einoro mayi fulinoro jibuti affanno ; Konni garinni hajo gobboomu fojo ikkase gatteenna kalqoomu hajo ikkitinno yaate.

Layinkihunni gobba jawaata ikkitannokki gede assitanno. Dirunni afi'nanni eonna fuloo hasi'nanni doogonni dikki'nanni afi'nanni e'onna wole gobbara kira baantanni afi'nanni e'oo taalo dikkitanno. Konni gobbaanni meessi hajo aana yekkeeramate dhuka laafissanno. Baaru furcho hooga gobba worrorrite xiibbanoo hajooti.

Miinju ragaannino la'nummoro daddalu doogonke seeddanno gede assitanno. Uminke furcho heedhoommero tenne baala mitiimma dila'neemmonkanni. Konni kaiminni afi'ra hasiissannonketa gobbayidi soorro bocunni aleenni hoongoommota kayisa dandiinanni.

Mitte gobba umise furcho heedhusero mittu diri gidoo afidhanno GDP 20-30 anga xibbuunni lexxa dandiitannota mite mite xiinxallaano buuxissanno.

Itophiyu Jibutira dirunni 1.5 kayisse 2 Biliyoone doolaare geeshsha baattanno. Kuni Itophiyu woxira soorinno 100 Biliyoone ali birraati. Mittu diri gidoo kageeshshi woxe gobba jibutira baattannoha ikkiro; sa'u 30 dirra gidoo fushshitino fuloo gobba Abbayi kofatto geeshshita lowo pirojektuwa loosankera dandaanno woxeeti.

Furcho heedheenanke dhaaddote daddali hee'roommero mootimma qaraxunni afi'ra hasiissannose e'oo afidheenna hidhanno mannino shotu waaginni afi'rara dandaanno

Sayikkita gobbayidi xaaddote investimtee. Gobbayidi investerooti gobba gidoo investe assa hasidhuro hatte gobbara noota mannu wolqa, hodhishshunna dikkote akata la'anno; Konni giddonni mitte Baaru furchooti. Baaru furcho noosekki gobba dagganno investerooti kiir aajanno. Korikaatuno Baaru furcho heedhuro hasi'nanni uduunne hasi'noonni gobba dhaaddotenni eessanna soya dandiinannihura hasattote bikki baxxanno. Konni garinni la'niro Baaru furcho hoogankenni miinjunnino ikko poletiku widoonni hoongoommori shotu di ikkino.

Bakkalcho:- Xaphoomu ministirchi tenne hedoo dagate riqiwamaano amaale mini miillara xawo assiisu gedensaanni eewaanchonna hi'naancho hedoo ka'anni afantanno; keeru doogonni furcho afi'rate hiitto doorsha harunsa hasiissanno?

Odeessaanchu Yisihaaq:- Umihunni xaphoomu ministirchi hedoo garunni buuxa hasiissanno. Xaphoomu ministirchi hedoo keeru doogonni hiitto assine gobboomu horonke agarsiisi'no yitannote. Tenne gobbara gobboomu horo agarsiisi'ra dandiinummo umi looso ikkannohu keere agarsiisi'rate; layikihu buxima sharramme qeelate. Konni daafira buxima sharramme qeelate gobba jawaata ikka noose; konnira miinju hasiissanno. Miinja kaajjishateno ikko gobboomu horo agarsiisi'rate illacha tunganni hajubbanni mitte Baaru furcho ikka noose. Xaanni hananfe hasaambo yitanno hedooti. Ane garinni tini xa'mo

Abbayi kofatto hajo baalunku mitte hajo aana illachinsheemmo gede assatenna mittimma kalaqate lowo geeshsha kaa'ite sainonketi qaangannite. Xaano tini furchote hajo Itophiya mitto assate lowo geeshsha kaa'itannota ikkasenni tenne yannanni ka'ase danchate

lowo geeshsha hasiissannotanna yannase agadhitiinote yee hedeemmo. Korikaatuno konni alba Abbayi kofatto hajo baalunku mitte hajo aana illachinsheemmo gede assatenna mittimma kalaqate lowo geeshsha kaa'ite sainonketi qaangannite. Xaano tini furchote hajo Itophiya mitto assate lowo geeshsha kaa'itannota ikkasenni tenne yannanni ka'ase danchate yee hedeemmo.

Xa qarunni illacha tungannihu umihunni Itophiyu Baaru furcho horonsi'rate qoossosi agarsiisirate. Baaru furcho qoosso hiittoonni horonsi'ra hasiissanno yinuro umiti seerunni yekkeeramattenna hasaawate. Seerunni ma garinni yekkeeramanni yinummo A.K.G 1982ni halantino Mootimma uurrinsha fushshidhino seeri aana 125^{ki} quwi aana worroonnihu maati Baaru furcho noonsakki gobbuwa mulannonsa Baaru qoossinni Baaru furcho horonsi'rate qoosso noonsa yitanno.

Layinkihunni Afriku mittimma uurrinsha uurrinshi yannara safote chaartere aanano Baaru furcho noonsakki gobbuwa horonsi'rate qoosso noonsa yine worroonniatai kaysate dandiinannihu. Wolu, ee adhate (give & take) harinshooti. Togo yaa insawa hoogee ninkewa noore aatenni adhatenna

gutunni latate.

Baaru furcho hasi'neemmo yitanno hedoo

ka'anno woyte Itophiyunna Eertiru olantaraati yitanno hedoo ka'anno. Konni aleenni kayinni Jio-Poletiku hasatto noota kaysa hasiissanno. Gobbayidiri jajjabba wolquwa olantote qacha hasidhanni afantanno. Insa konne baala xeertinye taysse dagge olu qacha hasidhanna ninke 70 nna 80 km xeertinyi aana hee'ne diru kiir Jibutira calla baaxxinanni hee'ranke lowo mitiimmaati.

Konni daafira mootimma tenne hedoo abbase garaho yee ammaneemmo. Tennera kayinni dippiloomaasete doogonni sharramme Baaru furcho afi'ra techo calla ikkikkinni ilamate hajooti yee adheemmo.

Bakkalcho:- Itophiyunnita Baaru furcho hasatto xa'mo dagoomu ma garinni irkisa hasiissanno yite hedatto? Mitootu yanna agadhitiinokki hedooti yitannona hiittoonni xawisatto?

Odeessaanchu Yisihaaq:- Balaxotenni dagoomunoo furcho hasiissannonkenso dihasiissannonke yitanno hedoo aana sumuu yaa hasiissanno. Dihasiissannonke yaannohu hee'rannoha dilawannoo. Yanna xaatiyyani yitanno xa'mo heedhuro Baaru furcho afi'rate xa'monke yanna diafidhino yitanno hedoo heedhanno'e. Ayee woyteno kaysate mootimma gashshanno manchi jawaante xa'mitanno ikkinnina ka'a noose xa'mooti. Korikaatuno Itophiyaho dhaggetennino, seerunnino ikko noose mulimmanninna Jio-Poletikunnino ikkiro Itophiyu afi'rate qeechise doorshu nookki hajooti. Roore gobbuwa Baaru furcho nookkire ikkitinnohu qooxeessinsa Baaru qaccenni lowo geeshsha xeerti'rino daafiraati. Konni daafira Baaru furcho hoongoommoti muli dhaggenke ikkase korinni Itophiyaho Baaru furcho hee'ra hasiissanno yitanno hedoo baalunku ammane adhanoo hajooti.

Konnira fullahaano, tuqu xaadooshshuwa massagaano ragi raginsanninna dandiitanno afiinni hajote aana mitto afoo ikkita mashalaqqe iillisha hasiissannonsa. , Abbayi hajo aana leellishshinota 'No More' yitanno millimilloni kalaqantino xiiwo qaagattenni Baaru furcho aana leda hasiissanno.

Eertiru, Sumaalenna Jibuti duumu Baaru daafira hasaabbanna, 120 Miliyoone daga amaddinori Itophiyu daga duumu Baaru daafira hasaabbannokki kori dino. Konni daafira gutu jironke ikkitinohura seeru garinni assineemmo yekkeerora duumu Baaru qarqartora heedhanno gobbuwa dipoloomaasete doogonni ammansaasate looso loosa hasiissanno.

Daga mootimma hanaffino hajo huluullotenni la'antenni ammanooshshunni irkisate qixxaawa hasiissanno.

Tuqu xaadooshshuwa bero dhaggenke ma labbanoo, Itophiyu dagara hajote aana huwanyoote kalaqate, hiittoonni loonso, hiitto furcho heedhankera hasiissanno yitanno hedonna dagooma baqqi assate aana qeechanke fula agarantannonke. Ledoteno Afriku Mootimma hajo Itophiyaho latishshu, miinju, heeshshote hajo ikkitinota garunni huwate kaa'lo assa hasiissannonsa.

Bakkalcho:- Ootonke hala'lado dawarora wodaanni galanteemmo.

Odeessaanchu Yisihaaq:- Anino galateemmo.

Seyoo

“Buqqeete xe’ne ikkinnina bisu xe’ne hiikkonne loosono loosatenni digufissanno”

-Kalaa Amaan Huseen

Amsaal Felleqe

Albi olanto diilalote wolqa miila ikke gobbasi owaatino. Owaata calla dikkiino; olu yannara qiniiticho illesinna lekkasi gobbasi ayirrinny daafira kakkalino. Ilame lophinohu albihi Sidaamu zoone; xaahu Sidaamu qoqqowi Bansi woradi Mokkonniisi olliira Sukke yinanni addi olliiraati.

Tenne lamala seyoote gafinkenni sayisino yannasinni jawa qarrubba illitannasi sae hexxo murikkinni techo woyaawino deerra iillino Kalaa Amaan Huseen Borooda.

Kalaa Amaani dirisi rosoho iilli yannara lki-4ki kifile geeshsha ilame lophino qooxeessira Mokkonniisaho afamanno umi dirimi rosi mine harunsino. 5ki-8ki kifile geeshsha Bansa Daayye quchumira harunsino.

Wosinchinke 8ki kifile rososi harunsanni hee’reenaati 1976M.D gobbasira olamanno gede haa’noonnisihi. Albi gobbate gargarooshshu olanto ikke qajeelsha adhi gedensaanni, wirro diilalote wolqa miila ikkanno gede doorame Debrezaytete (Bishooftu) qajeelsha adhe 1977M.D Asmaraho massineennansa hakkiicho hee’reena Bareentu yaamamanno baycho kaino olira e’’e qasame sokkosi fulino.

Xaano wirro 1978M.D Naaqfa yaamamanno baycho kaino olira gaade olamanni hee’re lekkuwasinna qiniiticho illesi gawajjamina. Tenne yannara lowo sharro giddo hee’re olunni baca qarrubba saysino. Miillasi kakkalantu woyte iso kayinni Maganu hattenne baala giira giddonni fushsheennasi hee’re techora iillino.

Olu ayeerano dielanno. Qansootu kayinni gobbansa ayirrinnye agarsiisate lubbonsa kakkalante geeshsha iillitanno. Kalaa Amaani saysino heeshshono tenneeti. Olu basera diilalote wolqa miilla kirotenni lamala sonkoonniri mereerinni shoolu hakkiichonni kakkalanteenna gattinori madidhe fultinori mereerinni mitto ikkinota qaaganno.

Hakkiinnino, sasu agani geeshsha Addis Ababaha xagisi’ri gedensaanni ba’lattono uyneennasi baxxinohunni lowohunni gawajjantinosita qiniiticho lekkasi Baara wido ha’re xagisi’ranno gede fajjineenna Bulgaariya ha’re 12 agannara keeshshe xagisi’re gobbasi higinu.

Hakkichinni hige Addis Ababaha Miniliki Hospitaalera olu yannara madidhe gawajjanitineri xagisidhannori murricha ikke sase dirrara owaatino. Sase dirrara olu aana keeshshi gedensaanni madi’rasi korinni olamaanchimmatenni fule daye xagisi’re huri gedensaanni heeshshosi qeelate hakkiichonni shiimmaadda daddalo hanafino.

Hospitaalete qooxeessira goxe xagisi’ranni hee’re madanna lekkasi hiiqqammeno hurtanni daggu yannara qooxeessaho millissanno ooso hase Dirre Dawanna Harare hadhe uddanna abbitannosi gede assanni hanafino daddalinni jawaate Markaatoteno masse hiranni sainota kulanno.

Olu yannara xaaddinositi luphiima gawajjo hexxo dimursiissinisi. “Saante amada hoogummoro caaccessannoe” yaannohu kalaa Amaani; bisu xe’nesi hiikkonne loosono loosi’ratenni ho’litosikkita coyi’ranno. Xagisi’rara goxinowa hee’re shiimunni hanafino daddalinni Quuphe, Sijaara, Maarrawe, wolootta uddannanna labbinore daddalannokanni. Afi’ranno saante aaninni woloottuno loosidhanno gede liqiissannokanni.

Qorisira saante ajjino yannara caaccaawannotanna woxe amadatenna angasi hala’litanno gede roorenkanni loosi’re afi’rate yannasi baala loosoho saysannota coyi’ranno.

Kalaa Amaani gobbasi daafira sharramasinni lowontanni hagiirraamo ikkinota kulanno. Gobbasi daafira hiittenne yannarano gaadate hasattona bareende noosita wo’mu wodaninni coyi’ranno.

Dagoomitte heeshshosinni manna shooshanqetenni shiqisha calla ikkikkinni; woxu wolqasi fajjitu bikkinni dhuku anje noonsarira baxxinohunni ayyaannate yannara woxu hoonge kaiminni ayyaana ayirrisukkinni sa’annokki gede hasiisannonsare wonshatenni ayyaana hagiirrunni sayissanno gede assanno. Isino ledonsa hagiirrensa beeqqanno. Manna kaa’lasinni tiu hagiire afi’rannota kulanno.

“Maganu kalaqie yannara woloottu mannira shaqqado ikkeemmonna loosoho kayinni laanfetenni ammaneeemmokkiha; kaajjado asse kalaqinoe” yaanno. Kalaa Amaani, lamenti lekkuwasi lowonta gawajjantinosi; mitte murantino; mitteno hiiqqantino. Mitte Angasino lowonta gawajjantino. Qiniiticho illesino hattonni. Guracho illesino seedisse la’’ate mitiimma noosi.

Isi kayinni, tenne baala gawajjo giddoonni sae techono loosu araado noosi. Loosa hoogummoro xissannoe yaanno. Loosoho jawu ayirrinny noosi. Ganama’yanna bisi’ya xe’ne roorenkanni kaajjishshinoe ikkinni ajishshinoeri dino yaanno.

Kalaa Amaani gobbasira sharramanna iillitinosi luphiima gawajjonni hexxo murikkinni loosoho assanno sharro la’inori woloottu mannootino qooxeessisira loosu hixamanyite loosanna lainota kulanno.

Olu yannara iillitinosi gawajjo xagisi’re huri gedensaanni hanafino daddalinni loososi kaajjishe loosi’ranni heeshshosi assi’rinohuno ilame lophino qaesira ikkikkinni Addis Ababahooti.

Hattenne yannara Kiraanchete ha’ranni Markaatote dikkora lee dirra geeshsha uddannona woloottano babbaxxinore daddalino. Heeshshosi Addis Ababaha assi’rirono; ilamino qaarano Irshu baatto loosiisi’ranno. Baadiyyete baattosi (gatesi) agarte latissannore sase manna qaxare loosiisanno.

Xaa yannarano Addis Ababaha babbaxxino daddalu loosinni bobbahe afamannoha ikkana; labballu biinfillu (Danacho hanxanni) mini, shaqaxu suuqe, footo kopete mini hattono hallanyunni ikko

uurinshatenni loosiisidhannoreenna loosasine xaadisatenni komishiinete loosu loosanno. Konne calla ikkikkinni eosi lossi’rate umisi hoowe giddoonni 10 kifilla mine kirunni eo afi’ranno.

Loosannoha gobbano hasidhanno yaannohu kalaa Amaani; loonsiro ayirrinanni. Loosa hoongiroyo kayinni woloottu anga la’ne hee’rate gadachammanni yaanno.

1980M.D galte adhe lame ooso ile danchu garinni losse rosiisatenni loosu amaddanno gede assino. Maatesiranna fiixisira, jaallasi baalantera jawu ayirrinny noosita kulannohu kalaa Amaani; techo iillino deerrira galtesi jawa qeecha fultinotanna duucha yannara jawaachishshannosita farci’ranno. Gobbasi daafira noosi ayirrinnyino jawa ikkinota coyi’ranno.

Kalaa Amaani, albi gobbate gargarooshshu olanto diilalote wolqa miila ikke afi’rino ba’latto heedhusirono; wole loosu aana bobbahe afamannoha ikkasinni; gobbasiranna ba’lattsosira noosi ayirrinnyinni ba’lattsosinni diwoshshamanno. Wolootta dagoomu miillante gede “kalaa” yine woshshinasira hasi’ranno. Gobbasinna dagasi daafira noosi ayirrinny coyi’ranno woyte wodaninniiti.

Markaatto, bisu aana gawajjo iillitinosi manchira agurreenna bisosi keeraancho manchi nafa e’’e dadda’le fulate lowonta qarrissanno dikkote mereershaati. Kalaa Amaani kayinni guurate fulanni dadda’le hingatenni duumbara gatisinosiri nookkita kulanno. Isi jawaante lainohu hiikko garinnino ikkeenna hexxo dimuranno.

Buqqeete xe’ne ikkinniina bisu xe’ne hiikko

loosinnino digufussanno yaannohu kalaa Amaani; olantote miila ikke afi’ranohu 85 birri aganu baatooshshinni calla hexxo assi’rikkinni umisinni sharrame loosi’rasinni mootimmate anga lae hee’ratenni gatino.

Xaa yannara babbaxxitino loosu handaarranni noosi uurinshara kirotenni 7 qansoota qaxare loosiisannoha ikkana; 10 kumi birri geeshsha aganu baatooshsheno baatanni loosiisanno. Isino aganunni 40 kumi birri ale eo afi’rannota kulanno.

Gobbasi wolambinatira sharramanni bisosi lowohunni gawajjamate geeshsha luphiima waaga baatino. Heeshshosi yanna baala saysino yannanni umisinni sharrame babbaxxitino loosu handaarranni bobbahe afamanno. Kalaqino loosinni umisinni sae woloottahono loosu kaayyo kalaqa dandiino. Loosoho lowo hasatto noosita coyi’rannohu kalaa Amaani; albillichono ledote loosu kalaqate hexxo noosita kulanno.

Loosi’rino manchi ayirradoho; loosannokkihu kayinni woloottu anga la’’anno. Loosi’niro afi’nanni. Dona fushshi’nanni. Woloottu ledono taallanni yaanno.

Surrete xe’ne ikkinnina bisu xe’ne hiikkonne loosono loosatenni digufissanno yaanni qansootu uminsanni loosu dandiitanno gede amaalanno.

Ninkeno, seyoote wosinchinke ledo noonke keeshshonni baca rosicho huwantoommo. Nabbawaanonkerano dancha lawishsha ikkanno yine ammanneemmo. Noosita loosu jawaantesi naandanni albilicho noosi ajuujano toltannosi gede halchonkeeti. Keerunni!

Woganna Turizime

“Amme la`ine kalaqamu jiro dhaggeeffatte”

Kontanna Dawuro

Abrahaam Saamuuel

IFDR Mootimma Kominikeeshine Owaante Ministeere qineessoni qixxaabbinoti miidiyu ogeeyye, turistete illadimma egensiisate illachiishshino mixonni Wodiidi Galchimi Itophiyi Qoqqowo daa`atate hodhitino.

Odeessaanote gaamo soodo Wocawaaro 17/2016 MD Koyishu Caabbichu Wolqa burqissanno kofattote ijaara towaanyo assatenni Kontu Zoonera assinanni illaallishsha hananfooni. Sufino barrano qole Cebera Curcura Paareke, Koyisha “Gebeta Lehageri” pirojekte ijaarranni harinsho, Dawuro Zoone Muuziyeeme, Kinnate Kasale laashshinanni Faabirika, Halaala Keella huxxanna daa`antanni looje ontu barrira towaanyo assinooni. Tenne towaanyo yannara Kontanna Dawuro Kalaqamunna mannu loosino turistete baaycho towaanyo assinoonnita konni woroanni shiqinshoommo.

Kalaqamu Biifillenna Gaacheena

Kalaqamu ogimmasenna gaacheenase xawisannohu boodu baaychi dib`anno. Dubbu dolaminokkiha, way lagga daafantinokkiha, ilaalla dhookkinokkiha, dubbu saada ba`inokkiha, gati laalinna gumma mannu loosino madabarinni karsantinokkiha, co`icha iikkinoha kalaqamu biifillenna dana wolewa af`ira baxxinohunni tenne yannara jawa gede ayirranno.

Kalqe kalaqamu jiro ba`ne korkaatinni kalaqantino diillallote gade soorronni daafante noo tenne yannara, Kontanna Dawuro Zoonna kisantinokki kalaqamu jironna biiffisse **“Amme la`ine kalaqamu jiro dhaggeeffatte”** yite woshshittanno Kontanna dawuro. Ikkinhura, kalaqamu biifillinni hagiidha hasi`ranno manchi Kontanna Dawuro Zoonna daa`atara hasiissannosi.

Konne Wodiidi Galchimi Itophiyi qarqara iillinanni yannara shoolluku ragi ilaalluni dooyissamino. Albaannino, badheennino, hattono midaadooni dheggennehu ilaalu sansalate dooyissitino. Kontanna Dawuro Kaaliiqi Kalaqamu illaalla kuusoni borreessino zoonnaati. Tenne biiffanno ilaalla kuuso mereero hee`ra wodana tashshi assitanno. Buqqee haaroonsitanno. Ilaalla uddidhinohu kinsoonnikki dubbi ceate faarsonni macca hagiirsiisanno. Haanjuno illete baxisanno.

Cebera Curcura Paarke

Kontanna Dawurote Zoonera afamannohu mittu dhaggete baychi Cebera Curcura Paarekeeti. Kontanna Dawuro xaadisannohu kuni Cebera Curcura Dagoomu paarke giddoseenni haammata way lagga, Garbuwanna fooncho hanqaffe amaddino. Kunino, iibbino qarqarinni fülle qiissi`ratenna foole qo`late dandiisanno.

Cebera Curcura Paarke giddo 137 ale ikkannohu ceate sirchi, 57 mereerimunna jajjabbu qansitannoti dubbu saada, gobbate

giddo mudhino muro, kalaqamu iibbalicho, garbu, foonchuwanna wolootta kalaqamu dhagge hanqaffino. Paarkete giddo noo iibbalicho babbaxxino dhiwanira hurrete.

Cebera Curcura Dagoomu Paarke Wodiidi Galchimi Qoqqowi Kontanna Dawuro Zoonna mereero afamanno. Paarkete widira ha`rate Addis Ababunni Wolayta Sooddo, Tarca, Isiira; woy Addis Ababunni Jimma Ammeyya hinga ha`ra dandiinanni.

Addis Ababunni Jimma 465 km ha`ne iillinannihu quchumu Ammeyyu, paarkete golo ikkitino quchummanni mittoho. Ammeyyu Kontu Zoonera qara quchuma ikkana; dubbunni diwamino. Biifannohu danchu baattote ofolla noo quchuma ikkana, loojeteno biifille ledino quchumaati.

Dhaggeeffantanniti Halaala Keella Riizoortenna Kontanna Dawuro Zoonna dhaggete baaycho

Qooxeessunniha turistootu daa`attote baycho yannichu turistete baychi widira soorriinohu haaru Halaala Keella Riizoorte loonsoonniha Cebera Curcura paarke muleeti.

Oomote laga barki`re ijaaraminohu Halaala keella Riizoorte Kalqoomu turistoota qarqaru widira goshooshannohu wolu “Gebeta Lehageri” pirojekte gumaati. Tenne riizoortera, injiinohu fooliishshinanni baychi, waa daankanni baychi, saga`linanni baychi, budunna yannichu ijaaru ogimma, Yowolo, biiffanno hoowe, Mootichu Halaala loosiisino kinnatenni loonsooni huxxinna woloottu turizimete injaanno baychi no. Riizoorte kalqoomu Konfiraance turizimennita haa`rate yannite tekinolojenni irkinse ijaaroonnita ikkasenni ledote turizimete baychira dhuka ikkitino.

Wocawaaru aganira ayirrinsannihu “Hangacca” nna “Tookii” yinniri Kontanna Dawuro daga diru soorro ayyaanna ledote qarqaru turizimete jiro ikkana; ayyaanna basete leelline ayirrisa addinitanni hagiirsiissannote. Tenne ayyaannara qarqaraho biree wariti budu hornyuwa ayii woytenne biiffannote.

Halaala Keella; Itophiyi Jawa Huxxa

Halaala Keella Riizoorte noowa Mootichu

Halaala huxxi ledo qarqaraho wole dhaggete dona ikkino. Mootichu Halaala, kinnate duuno (Halaala Keella) ijaarinohu qarqaru illachi Dawurote daga olluu faradaasininna lekkate urdete olanto jaddonni gargarate ikkinota kullanni. Kinnate duuno diinu cannonnawa fulannawa lawannota leellishannohu qooxeessu olu waalcho qixxeessatenni, mittu mittunku olu waalchira agaraancho worre, dagate dannanna hobbaate agarate yine loonsooni.

Kaawo Halaala kinnate duuno (keellu) noowi Dawurote Zoonera Oomo laga harunseeti. Dawurote Zoone woradda mereero Isaara, Diisa, looma, Zaaba, Gaaza, Geena, Tarca quchumi gashshotinna Tarca gaangaawi woradda dooyisse Gaamo Goofa, Wolayta, Kambaata Xambaarro, Xambarro, Jimmu Zoonenna Kontu Zoone sa`ate danna asse dooyisse, dhaggete Dawurote Mootichi albi wari angate ogimma ijaaranna Dawurote daga jawaante xawishshaati. Halaala Keella huxxi 1532 kaayise 1822 M.D geeshsha gobbate giddo egeenonni ijaaroonni huxxaati.

“Halaala” Dawurote Mootichi su`ma ikkana; “Keella” yinnannihu kinnate duuno, gargadhate loonsooni duunooti yaate. Kaawo Halaala kiinnate duuno (Halaala Keella) mitto wido 175 km na xaphoomu seendillisi lamalu dirinni diraminohu 1225 km diwanno. 2.5 meetire hala`linyenna 3.8 meetire ale hige gotiimu noosi. Biifillisinni maala`linannihu kuni ijaari angate ogimma, Dawuro daga hundi egenno leellishannoho.

Ijaaru harinsho 350 dirra adhinohu Halaalu Keelli huxxi, 15^{ki} ni kaayse 18^{ki} sani geeshsha Dawuro zoone gashshitanni noo 14 Mootuulle ijaartino huxxaati. Chaaynu bayriidi huxxinna Pershiyu ‘Baabiloonete’ ledo mitto lawanno kinnate duuno Afrikaho hee`rasi dhaggeeffachishannohonna hala`lado xiinxallo hasi`ranno.

Halaala Keella afamannohu Dawurote Zoone ikkana, Addis Ababunni Shaashemanne Wolaytu widooni 455 km ikkana, Addis Ababunni Jimmu widooni 479 km xeertinyi aana afamanno.

Kontanna Dawuro Budu Baycho

Kontanna Dawurote qooxeessuwa turizimete goshoosho luphi assitanno

hajubba kullikkinni sa`nannikkiti mitte wosincho adhitanno budeeti. Qooxeessu dagoomi wosina wodaninni hagiidhe adhanno. Kalaqamu biifillisi hee`reenna, Kontanna Dawurote daga wodaninni ikkitino mittimmanni wosina adhite wosinidhannu towaattanno. Kunino, daa`ataasinu mitte bidhatto nookkiha qooxeessaho afante seeda yannara keeshshitanno gede assannonsa.

Kontanna Dawuro ha`ne qooxeessunniha biifinohanna dhaggeeffachishanno budenna hornya hattono budu muuziyyinni dukkinsooni budu sirba macchiishshanna daa`ata ledote hagiirre uytanno.

Weesete waasinni, buuro, burbuxxunni loonsanniti qooxeessu budu sagale bisu dhuka leddanno; dana biifissannota ikkasenni qooxeessu daga hagiirrunni saga`litanno. Dawuro Zoonehu maalu baxxanno mannira (Birindo) yinanni maala mereerimu quchuminni rakasu waaginni ita dandiinanni. Kinnate kasaleno wolu Dawurote Zoonera kalaqamu jirooti. Kinnate kasale latishshinni bobbaha hasidhannu dureeyyera Dawurote zoone doorantinote.

Kontanna Dawurote zoonera noohu kalaqamunna mannu loosino baychi qooxeessaho calla ikkikkinni gobbate latishshirano jawa qeecha afi`rino. Baxxinohunni, turizimete handaarira qarqaraho noo dhuki jawaho. Mootimma illacha tuggino ontu miinju heelicho giddo turizimete handaari mittoho. Qooxeessaho woxensa duntanni noo dureeyyeranna alibillichoteno konni handaarinni bobbaha hasidhannu bissara injiinoho.

Biiffinota kalaqamu elto uddi`rinohu Cebera Curcura Dagoomu Paareke, “Gebeta Lehageri” Pirojekte ijaarranni hee`noonnitte daa`atote looje ledo ledanturo, qarqaraho noohu daa`atote biifille luphi assitanno. Paarkete widira massitannoti doogote xintu latishshinna Koyishu Gebeta Lehageri pirojekte co`o yite jeffuro turizimete daa`ataanora injiinoricho kalaqqanno.

Kontanna Dawurote gedeehu ikkadu turizimete baychi noo qarqara halashshine egensiisa, xintu latishshi wo`manno gede assanna miinja duna hegeraamu gobbate latishshanna su`ma gotti assate xintaho.

Wodiidi Galchimi Itophiyira nooha turistete baycho halashshine egensiisa, daa`ata hasiissanno baycho daa`ata hasiissanno. Qooxeessaho afantinoti odeessaanonno tenne hedo irkissanno. Itophiyu, la`ne, ha`ne gundannikkiho; maxaafaho borreessineenna dhaggese digooffanno. Konne Wodiidi Galchimi Itophiyi Qoqqowi naqaashshete. Konne baycho marre towaanyo assa, daa`atate saino horo uytanno. Co`ichu kalaqamu baychi noowa afama, biifino donu hornyi giddo leella hiitto baxissanno. Konne baycho hasi`nummo gede daa`atate Wodiidi Galchimi Itophiyi Qoqqowi angasi fane agere noona ha`ne daa`anto; kalqama dhaggeeffanto; Keerunni.

Surrete fayyimma qarra hiittonni xawinsanni?

Qiddist Gezaheny

Babbaxxitino mannihimmanke kifillara addi addi xisso macciishshantannonke woyte yannaasinchunna budillaanchu xaginaatu uurrinsha ha'ne xagisi'ratenni albi fayyimma qo'late wo'naallanni. Togo assira dandiinannihu surre fayyo ikkiturooti. Surre umise xissanturona?!

Surrete fayyimma surrete xisso gede shota tiro aate dandiinannikkittanna fayyo surre yaa surrete xisso gurcho yaa ikkitinokkita handaaru ogeeyye kultanno. Surrete fayyimma giddo surre fayyo ikka mitto bikkaancho ikkiturono konninni baxxino garinni heeshshotenni hagiirraamma ikka hooga, mittu mittunku manchi noosi dhuka fushshe horonsi'ra hooga xaphi assite amaddannota ikkase ammannanni.

Kuni qarri kalqoomu bidhatto ikka hanafinkunni dirra kiirantinnaha ikkana kalqoomu deerrinni shoolu manni mittu aana surrete xisso kalaqantannotaati mashaalaaqe leellishshannohu.

Dokter Isheetu Xummisohu Qiddus Phaawuloosi Hospitaale surrete xaginaati addi xagisaancho ikkana; gobboomu deerrinni xibbuunni 25% ikkitannori dagoomu bissa heeshshote dirinsanni surrete fayyimma qarrira regecaabbanno. Tenne kiiru giddo mitootu qarrubba surrete fayyimma qarri gede la'antannokki daafira kiirantinni shiimu manni gobbaanni rooru manni lowontanni surrete xaginaatira fayyimate uurrinsha ha'rannokkita xawisanno.

Ogeessu xawisanni; xissamaano fayyimate uurrinshuwa hadhannohu babbaxxitino amma'notenna budu xaginaati doorshuwa wo'naalte hexxo murturo calla ikkasinni luphi yino deerrinni gawajjantuhu gedensaanniiti.

Baxxinohunni, qaaquullunna aju wedelli surrete xisso kalaqamu diru akati ledo xaadisatenni woy lawisatenni woy qarra shota gede la'atenni surrete fayyimma qarri rumuxxanno gede assitanno.

Hajote aana woyyaabbino huwanyo kalaqatenna surrete fayyimma owaante halashshate kalqoomu deerrinni diru dirunkunni Wocawaaro 29 woy Faranjootu (October 10) surrete fayyimma barra assine ayirinsanni. Barra ninke gobbarano sa'u lamalara ayirrinse sa'noonni.

Tayxe barra "Surrete fayyimma kalqoomu mannihimmate qoossooti" yaanno uminni ayirrinsooni; massagote qaalino sase qara qara mannoomittete hajubba aana illachishinoho.

1. Surrete fayyimma owaante afi'ra mannihimmate qoosso ikkase;
2. Surrete xissamaano amadooshshi mannihimmate ayirrinnyensa agarinoha ikka noosita;
3. Surrete xissamaano millisate qoossonsa agarantanno gede, dagoomunna hajo la'annonsa bissa huwanyo lossatenni surrete fayyimma kalqoomu mannihimmate qoosso ikkase afansha afidhanno gede hedatenniiti.

Dokter Isheetu xawishshi garinni; qeedhichimmate yannara surrenke aana kalaqantanno soorro suwashsho doogonni suffanno woyte fayyo ikkitinoti wedellimmate yanna heedhannonke. Gama harinsho aana kayinni qarru xaadiro xiiwo heedhanno. Surrete xisso kalaqantanno gede korkaata ikkitara dandiitanno.

Konni gobbaanni amalu ledo amadiisaminohunni noo qarrubba hanaffannohu roore anga wedellimmate yannara ikkasenna ledoteno wedellimmate yanna gedensaanni maate kalaqi'nanni woyte yawo macciishshantannohura duucha woyte wedellimmate yanna sa'uhu gedensaanni ga'labbi yitino heeshsho heedhanno. Kunino surrete xisso shotunni kalaqantannokki gedenna kalaqanturono rahotenni xagisi'rate dandiissannota kayisanno.

Surrete xisso qeedhichimmate yannara calla ikkikkinni qaaquullu aanano kalaqantara dandiitanno. Ikkollana, qaaquullu aana la'nanniri surrete xisso woloottu diru deerrira huwantannirinni baxxitara dandiitanno.

Lawishshah; lophote ledo amadiisaminohunni kalaqamanno qarra qarunni kullanni. Surrete lopho gufisama (Autism), raqa yaa, coyi'ratenna wodanchate aana gede'na labbinori duucha woyte qaaquullu aana wodanchineemmo hajubbaati. Yaaddotenna waajjate ledo amadiisiantino qarrubbanoo afantanno.

Duucha woyte jajjabbu aana luphi yite

leeltannori, amalu qarri, surrete xisso dani qaaquullu aana luphi yite leeltanno. Kurino caaccaawa, hajajama giwa, hanqaaleessa ikka, moora, mitore yinoonnire giwana labbinoreeti.

Konninni ledote woloottu jajjabbu aana la'nannita surrete xisso oosote aanano la'nara dandiinanni. Lawishshah; yaaddo, boorrasu, diru lexxanni ha'ranno woyte amalu soorrana, bushu amalira (agattonna wiliishshate) regecaabbanno yanna ikkitino daafira amalu ledo amadiisiantinori surrete xisso qarrubba heedhara dandiitanno.

Roore yannara dagoomu giddo rosaminohu surrete fayyimma qarra yinannihu mittu manchi callisi hasaawannoha ikkiro, mullichu ha'rannoha ikkiro, cancannohanna w.k.l malaatta la'nirrooti. Surrete xisso kuri malaattannino roortanno; lawishshah; callimma dooda yaano mannu noowa shiqqi yaa giwa, buna lendanna woloottu xagga amalira hiraama, dagoomittete qoolla batinse horonsi'ranna labbannorino surrete fayyimma qarri ledo amadiisiantannotaati ogeessu xawisinnohu.

Kuri surrete xisso kalaqantanno woyte rahotenni fayyimate uurrinshuwa ha'ranna hasiisanno xaginaate afi'ra hasiisanno. Konni garinni qarru kalaqamanno woyte harunsonna xaginaate afi'ra dandiinori dhibbaho regecaawatenni gantara dandiinanni. Surrete xisso kalaqantanno doogga haammata ikkiturono xisso xagisi'ratenna finco ajishi'rate dagoomittete xaadooshshi aana illacha tunge loosa agarantannota Dokter Isheetu lede huwachishanno.

Illete moola maati?

Sayinsitte tironni ka'nummoro illete moola yaa hindiiddo garunni kalaqama hooga woy fultuhu gedensaanni gobbayidita illete kifile qufisse keeshsha hooganna konninni harunsite kalaqantanno illete injoote hoonge; la'ate qarramanna gobbayiditi illete kifile madi'ra xaphi assite amaddanno illete xissooti.

Me'u dani illete moola no?

Xaphooma lamu daniti illete moola nooha ikkana;

1. Waa afidhinoti hindiiddote kifile hasiisanno bikkinni kalaqama hooganna
2. Illenke hasiisanno bikki aleenni foorara

Aleenni noo lamunku dani malaatta maati?

Illenke;

- Injoo hoogate, ququxatenna giirate macciishshamme;
- Duu'ma;
- Guuqa;
- Xawaabba waajja;
- La'ate aana co'omma hooganna daafura;
- Hasiisannohu aleenni ranke ranke ximbii'lanna wi'la;
- Gansho amadino du'namaanchi illenke qaccuwara hee'ra;

Korkaatta maa ikkitara dandiitanno?

- Babbaxxino korkaatinni hindiiddote muje aana iillitanno gawajjoni kalaqantanno

hindiiddo aja;

- Hindiiddote muje hindiiddo sayisanno boombuwa cufama;
- Nervuwa hasiisanno garinni loosa hooga;
- Babbaxxitino xissora adhineemmo xagga;
- Hindiiddo diwate hosanno zayte lawanno kifilenni kalaqanno muja cufamanna kalaqanno bikki aja;
- Illete diwani qarrinna liphi yaate bikki aja;
- Vayitaamin 'A' anje;
- Seeda yannara keeshshiishate kemikaale noonsa muja;

Kuri malaattanni ledote qooxeessu akati kaima ikkara dandaanno. lawishshah;

- Seeda yannara nabbawanna kaameela oofa;
- Diilallaamunna shiima shamme amadino diilallote akati;
- Geedhimma;
- Sijaara wiliishsha woy wiliishshanno manchi qooxeessaho hee'ra... korkaatu gede kullannireeti.

Xaginaate mamoota adha hasiisanno?

Aleenni xawinsi malaatta heedhuro qooxeessaho afamanno illete xaginaati uurrinsha marre illete buxo assi'ra

hasiisanno.

Xaginaatu maati?

Illete moolara xaginaatu, xagisi'raanote dhibbu deeri garinni ikkana xaphoomunni kayinni xaginaatu aantete noo coyibba xaphi asse amadanno.

- Xagisi'raano dhibbu akatinna assa hasiisanno qoropho daafira rosiisa
- Hindiiddote muja hindiiddo burqisanno gede jawaachisha, riqiwanne keeshshiisha;
- Illete madi'ra gargaranna xagisi'ra;
- Illete diwani qarrubbara hasiisanno xaginaate aa; Xagisi'raano assa hasiisannonsa qoropho
- Adhinanni hee'noonni hiittenne xagga illete xagisaanora leellisha;
- Sijaara wiliishshinanniha ikkiro wiliishsha agura;
- Kompawuterenna bilbila horonsi'nanni yannara xawaabba bikka ajisha;
- Nabbambanni yannara mule mulenni fooliishsho assi'ra;
- Nabbambanni yannara kompiwuterenna bilbila horonsi'nanni yannara ranke ranke ximbii'la hawa dihasiisanno;
- Qooxeessu moolanna diilallaamo ikkiro soorri'ra heda; leddanno coyibba gargadha
- Mininni gobbaanni millinsanni yannara maxanxire horonsi'ra;
- Illete co'ichimma agadha horontanni hawa dihasiisanno.

Bakkalcho spoorte

Gobbate lekkate kowaase jiro burqisa dandiitannota xawissino sumimme

Abrahaam Saamuel

Itophiyu Pirimiyeerete Liige gutu Maabari Hullu Ispoorte Beetinge ledoo haaro lamu dirita irkote sumimme assitnota faajje assino. "Hullu Ispoorte"no 11 miliyoone ikkitanno kaa'lote sumimme assinoonni xawissino.

Itophiyu Pirimiyeerete gutu Maabari Hullu Ispoorte Beetinge ledoo assino sumimme addi horono hanqaffinota xawissino. Harinsooni sumimme garinni, Hullu Ispoorte "arma" woy malaatise ofollino pirimiyeerete liige kowaasenna godole yanna uduunne shiqishannota faajje assino. Gutu Maabari konni albaanni Pirimiyeerete liige su'mi qoosso hidhinohu Beetikinge ledoo sumuu yitukkinni baxxitinoti qaangannita ikkitanna; korkaatuno gobbate womaashshi seera agadhikkinni loosa hooge fulinota egensiinsooni.

Sumimmeno, Liigete gutu Maabara riqiwe Kalaa Kifile Seeyifenna Hullu Ispoorte riqiwe kalaa Yitibaareki Kaasahunihu malaatissino.

Assinoonni sumimme lainohuni xawishsha uynohu Maabaru Loosu Harisaanchi Kalaa Kifile Seeyifehu, gutu Maabari xintami yannanni gobbate lekkate kowaase jiro burqisa dandiitannota leellishshanno loossa loosanni

noota xawissino. Beetikinge Itophiyuni fultinohu umise so'ronni gobbate womashshu wodho agadha hoogatenniiti. Tini uurrinshano gobbate wodhonna seera agadhite loossanno yee ammaneeemo yiino.

Kifile yaatto garinni, gobbaydi uurrinshuwa Itophiyu giddu dagoomu budenna woga horny agadhe loosate balaxxe sumuu yite e'nota buuxisino. Albi waro Pirimiyeerete Liigera kowaase shiqishannohu Itophiyu Lekkate Kowaase Federeshiine ikkitanna; kowaasete waagi yanna yannatenni lexxanni harino daafira qaara ikke keeshshinohura xa Hullu Ispoorte

shiqishate sumuu yitnota huwachishino. Hullu Ispoorte shiqishshanno kowaase Fiifu kowaasete isilanchimmate deerra agadhitiinotanna Federeshiine isilanchimmase buuxannota kulino.

Hullu Ispoorte lame coye shiqishshannota xawinsooniha ikkana; kowaasenna godole xawira noo miidiyi ogeyye uddidhanno uduunne, kowaase iillishanno ogeyyera, ledoteno heewote massagaanora, fayimmate ogeyyerano qodho shiqishshanno. Tenne sumimme lamu dirira assinoonni buuxinsooni. Maabaru xaano gobbate giddu uurrinsha ledoo loosate hasi'rannota egensiisino. Tini sumimme leyikki heewote lamalanni kaayinse lamu diri geeshsha loosu aana hosiinsannite. Tini irko woxunni 5 miliyoone, uduunni irkonni 6 miliyoone xaphoomunni 11 miliyoone ikkitannota afate dandiinoonni.

Hullu Ispoorte Boordete Gambisaanchi Kalaa Yitibareki sumimmete daafira xawissanni, Pirimiyeerete Liige haammata irko hasidhannota ikkitanna, tini uduunni shiqqo ledoo amadamino qarra tirate assinoonni sumimme ikkitnota buuxisino.

Kalaa Kifileno, kilawete ledoo hasaambikkinni mereero e'nannikkita xawise; kilabbano maabaruno uminsahu loosu noonsahuraa ea dihasi'neemmo yiino. Konnira kilabba uminsa sumimme hiittenne uurrinsha ledoo ssa dandiitannota ledino.

Liigete godole televizhiinete finco daafira

Supper-Ispoorte DSTV ledoo hasaawa assitnottanna may garinni sufisiinsanni yaannooha hasaamboonni xawissino. Konni albanni noo sumimmenni DSTV 60 godole 3 dirira heewo daa'atisiisate sheemate e'noti qaangannite.

Ikkollana, Supper Ispoortetera loosu injiinoha ikkino daaafira umi diro wo'ma godole, layinki diro 235 godole lenna sayikki diros 186 godole televizhiineteayissino. Tayxehano may garinni televizhiinete finchinanni yaannooha hasaawa assine liigete heewo Hamusetenni kaayisse Sambatu barri geeshsha ikkitannota Supperi Ispoortete uurrinsha ledoo sumimmete iillinoonni. Konninni, Maabaru gobbate giddu noo womaashshu uurrinsha ledoo sumimme assinanniha ikkiri 180 godole televizhiinete fincate hasatto noositanna Maabaru godole baala televizhiinete leellisha noohe yineenna sumuu yaa giwatenni tenen uurrinshanni baxxinoonni qaagiissino.

Konnira, heewote televizhiinetenni saaysate gufichu kalaqaminohura, Supper Ispoortete uurrinsha ledoo sumimme e' e' pirodaakishinete looso loossanni nooti uurrinshano gattinohura, qoleno gobbate giddu noo uurrinsha ledoo loosate assinoonni sumimme waagunna isilanchimmate widoonni sumimme iilla hoogatenni televizhiinete finco gattino. Suppere Ispoorte Wodiidi Afirikira noo mitte pirodaakishinete uurrinsha ledoo assinoonni sumimme garinni, godole leyikki lamalanni hananfe assinanni heewo isilanchimmase agadhitiinna doorroonni quchumminni daa'ataanote iillinshannita qumeessino.

Boohaarsha

Hexxo mursiissanno coyibba sharramme qeelate jawaata noonke!

Abbebech Maatewoos

Tuqu xaadi aana geegote hedoo borreessituhu gedensaanni umonsa huntanno mannoota la`a haaro dikkitino. Sai diro mittu wedelichi geegote qaale feesibuukesi /Facebook/ qooli aana xallihu gedensaanni meessaneetosi shiinoti qaangannita ikkitanna; konni garinni mitticho seemo beetonno sa'u muli barrubba giddu hindiiddose giggishshinota woraqata hattono "Ha nummoro woyyannonke" yitannota geegote hedoo feesibuukese qooli aana xallituhu gedensaanni iseno meessaneetose angasenni huntino.

Hedewelcho borreessitino geegote hedubbaranna hindiiddotenni dukkisse xallitino woraqatira illacha ee hasiissannose kaa'lo aasera wo'naalino baxillaanchi hee'reemmero tenne rodoonke gatinsammora dandiineemmo kaayyo noonkanni. Huwatinosehunna huwate kaa'lasera wo'naalino manchi heera hoogirono ise kayinni babbaxxino garinni iille"e yaatenni bacare xallitino. Macchiishshammese xawissanno hedubbanni fulte eegantino. Ikkollana, anekkina hexxo mudhitooti, kaa'leemmoheena, ledokki hee'noommo huluullantooti yaanno mancho hoogase korkaatinni tini beetto meessaneetose shaate gadachantino.

Meessaneeto shaa manchi beetti bidhachishshanno heeshshote akatubba giddu ikkana woyte heeshshosi giddu kalaqamino bidhachishshanno akatira aanno gara ikkitinokki

dawarooti. Baalunku aleenni meessaneetosi shaate qixxaawanni noo manna yannantenni iilliniro gatisa dandiinanniha ikkana; konni garinni manchi beetto hooga lowo geeshsha wodana hiiqqitanno. Dadillissanno.

Ga'ano togo hedewelchubba kalaqantara dandiitannohura baxxinohunnino tuqu xaadi aana jaalloo'mitinoonni woy illete giddu eino'ne manni konni garinni meessaneetosi shaate malaatta leellishshanno yanna ranke huwatanna kaa'lo assa hasiissanno.

Sa'u lamala giddu meessaneetose huntuti beetto Naaziraawit Tesfaye meessaneetose hunasera albaanni xallitanno fottanna borrubba la`ate wo'naaloommankanni; xallitanno coyibba jawu dadilli giddoonni sa'anni noota xawissannota ikkitanna xallitnori mereerinni wada'naya kissinoti... fooqete barandi aana ofolte "mito mito woyte kubbe kubbe yaanno woyte..." yitanno borroseeti. Tenne borro haariimote gede assine adha hoongeemmero tini baala dikalaqantannonkanni.

Isono macchiishshantannoseta meessaneeto hunate macchiishshamme baxillaanosera, jaallasera hasaaphitanni noonkanni. Korkaatuno haariimo lawanno garinni meessaneeto hunate daafira hasaawa meessaneeto shaate assinanni balaxote malaatta mereero mitto ikkinohura. Maahoyyena! Meessaneeto shaate balaxote malaatta hiikkuriitikka? Malaatta leeltuhu gedensaanni may dani qaafo adha noonke?

Meessaneeto shaate albaanni assinanni malaatta mannu manni babbaxxitinota ikkitanna mitu mitu meessaneeto shaate hedonna macchiishshammese fojotenni amaxxanno. Ayeerano dikulanno, malaateno dileellishanno. Ikkollana, batinyu meessaneetosi hunino/shiino manni umo leellishshanno malaatta aantannoreeti.

Gamba yinoonniwa meessaneeto shaate daafira hasaawa, tuqu xaadi aana egensiisa, bagado harfanna xagga hidha, lubbo hunate kaa'litano uduunubba siiwo labbeemmerenna wolootta qixxeessa, dagoomite heeshshonni xeertiranna callimma doodha, mittu coy daafira hexxo murate macchiishshamme, alkoole woy jallaagissanno xagga horoonsi'ra batisira labbinoreeti.

Mittu manchi meessaneeto hunate assinanni tenne malaatta wolu manchi aana la`anno woyte dandaamisi bikkinni baxanno manchi woy jaalisi ledoo xaadannonna hasaawanno gede assa noosi. Amma'note annuwa woy amma'nosi giddu noo mancho afi'rannonna giddosita hasaaphanno gede assano dancha malaati. Xagisote kaa'lo afi'ranno gede coyibba injeessanna akatisi wolqate aleenni ikkanoha ikkiri kayinni seeru bissara egensiisa lubbo gatissanno.

Tenne kalqe aana hexxo mursiissanno coyibba baasate; kiirreno difullanni. Ikkollana, baalunku qarrira dawaro nootano deama dihasiissanno. Meessaneeto shaa cubbo ikkinota Qullaawu Maxaafi bacare kulannonke. Nasse'ne uullano

iimano fooliishshidhannokki gede assitnanni. Qarra'ne tirate hadhinanniti tenne labbino doogo so'rote.

Aleenni yuummante gede tenne doogonni fooliishshi'ra didandineemmo. Tini harinsho qarru aana qarra lexxa ikkitanno. Ee! Tini kalqe ayerano dinjiitannote; kayinni xaadinonke qari giddonni fulleemmo furcho hasiranna uminkera kaayyo aa hasiissanno. Hexxo mursiissanno coyibba sharramme qeelate jawaata noonke.

Ayidde'ya togo qari giddoonni sa'anni noo manni xaadinkero hakku manchi techo lubbotenni hee'reenna kaa'linosi, irkinsosi, lubbosu gatinso. Mittu maammaashshi qulli yiie togo yaannohu; "Qarrantinota tuuqu gane shaanno" yaannohu. Hoongoonni coyibba aleenni noommohe yaanno manni xagichoho, gatisanno!